

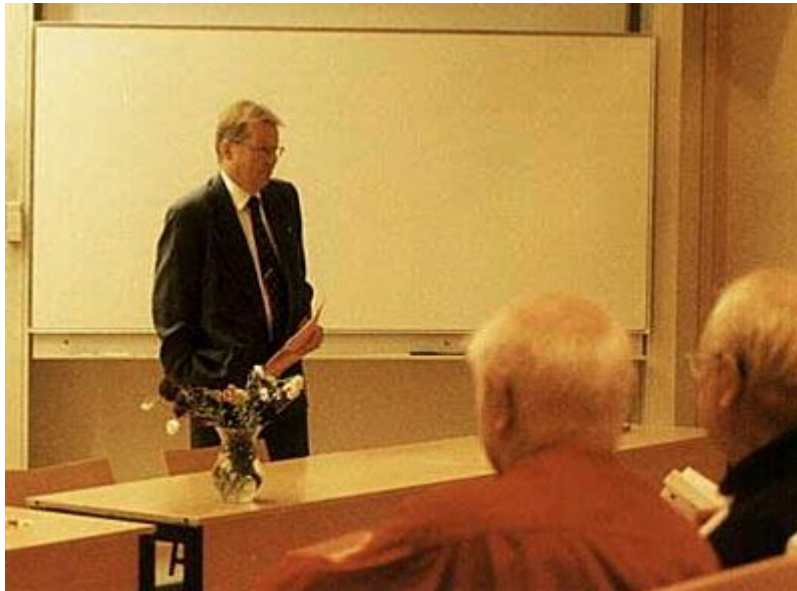
FINNSAM-konferensen i Härnösand/Viksjö hösten 1999

Av Tor Eriksson, Örebro

Torsdagen den 26 augusti

För första gången var det inte Finnsam som hade huvudansvaret för en konferens utan ansvaret delades mellan Mitthögskolan i Härnösand och Finnsam. Åter var det Norrlands tur att vara mötesplats. Vi skulle bekanta oss med Ångermanland och dess finnbygder. Så långt upp i landet har konferensen aldrig ägt rum tidigare. Jag åkte upp på onsdagen och kom fram till Härnösand klockan elva på kvällen. Inkvartering skedde i en trerumslägenhet rätt centralt i stan. På torsdagen vaknade vi till en härlig dag med klarblå himmel. Det blev en shoppingrunda på stan innan det blev dags för registrering vid Mitthögskolan. Lunchen serverades i en byggnad intill föreläsningssalen. Det bjöds på gravad och rökt lax som välkomstlunch. Det passar ju bra i Ångermanland som har tre laxar i sitt landskapsvapen.

Sedan invigde skolans rektor konferensen och det blev tid för Maud Wedin att berätta lite om forskningen kring skogsfinnarna i Mellannorrland.

Mitthögskolans rektor Gunnar Svedberg inviger konferensen

Samling utanför Mitthögskolans föreläsningssal Sigma

Gabriel Bladh höll två föredrag under torsdagen. Han jämförde bl.a. den skogsfinska kolonisationen i Finland och Sverige utifrån frågan om finnarna var skogsodare eller bygdebrytare.

Gabriel Bladh belyser sitt material

Lars-Olof Herou framträdde likaså på torsdagen med en redovisning om savolaxiska släktnamn i Skandinavien. Ärftliga släktnamn har funnits i Savolax och Karelen sedan 1200-talet.

Lars-Olof Herou funderar över finska släktnamn

Samlingen i Mitthögskolans aula avslutades och vi fick ett par timmars rast före kvällens övningar. Konferensen samlade mycket folk. Ett åttiotal personer var anmälda. Nu kanske några hade fått förhinder och alla var inte med hela tiden, men det var ändå mycket folk närvarande under de här dagarna. En förklaring är naturligtvis att Mitthögskolan hade lockat hit många som inte är med i Finnsam.

Härnösands kommun hälsade oss sedan välkomna till Härnösand. De bjöd på mat och Jarmo Nykyri framförde visor av bl.a. Dan Andersson. Det var en högst personlig tolkning av visorna. Gemensamt sjöng vi även "Höstvisa" av Tove Jansson.

En Dan Andersson-kväll i Ljus-hallen

Några av oss besökte en pub för att avsluta dagen innan vi kröp till kojs i våra sängar.

Skål!

Fredagen den 27 augusti

Mitthögskolan serverade frukost i matsalen och sedan inleddes programmet med ett föredrag om finnarna i Ingermanland. Det var Wladimir Kokko från St. Petersburg som talade på engelska. Han tyckte det kändes hemtamt att komma från Ingermanland till Ångermanland. Det var tack vare Mitthögskolan som utländska forskare kunde komma till Sverige. Sammanfattningen av föredragen på engelska fick vi utskrivet på papper och de svenska föredragen tolkades på begripliga språk för de utländska forskarna. Birger Nesholen redogjorde utifrån sin horisont för frågan om skogsfinnarna som nationell minoritet i Norge. Han pratade ömsom på norska och ömsom på engelska.

Efter kaffet kom den amerikanske forskaren Peter Stebbins Craig till tals i ämnet Delaware-finnarna. Han har lagt ned mycket energi på dessa finnar sedan han pensionerades från sitt arbete som advokat för ungefär tio år sedan. Det är ett av hans största intressen förklarade han.

Peter Stebbins Craig i talarstolen

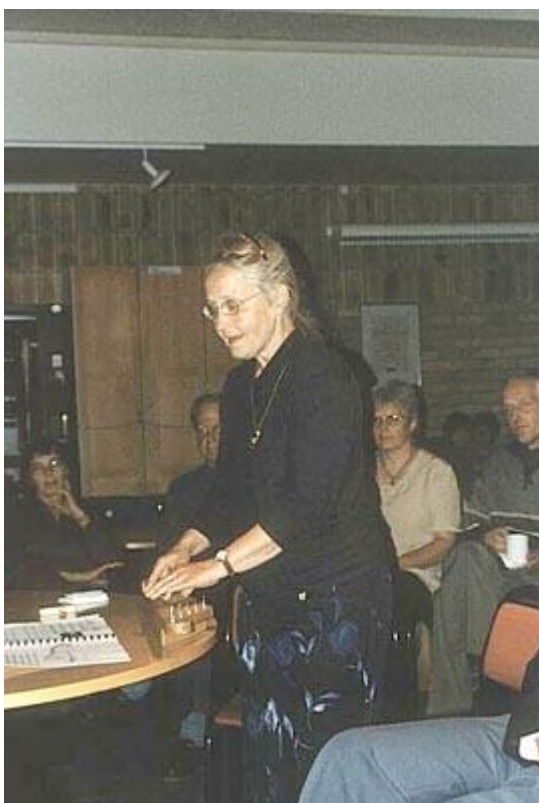
Eftermiddagen innehöll besök på läns museet och landsarkivet i Härnösand.

Gruppen jag ingick i började på landsarkivet. Här samlas material från Gävleborgs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län. Just nu har man 50 000 hyllmeter material. Den äldsta handlingen är ett pergaments-brev från 1374. En kunnig guide visade oss runt bland arkivhyllorna.

Studiebesök på Landsarkivet i Härnösand

Ett urval av Landsarkivets skrifter betraktas

Länsmuseet Västernorrland var nästa besöksmål. På Murberget ligger Norrlands största friluftsmuseum med nära åttio byggnader hämtade från hela Norrland. Vi vägledades runt bland museisamlingarna både i magasinet och i utställningshallarna. Museet vill förmedla upplevelser från olika tidsperioder. Därför är det väldigt lite texter att läsa om föremålen.

På kvällen samlades vi åter i Mitthögskolans matsal. Här serverades karelska piroger och kalja, som är en sorts svagdricka. Landshövding Börje Hörnlund delgav oss sina skogsfinska anor och Anneli Koponen från Suonenjoki speglade kvinnobilden i Kalevala. Vi fick även lyssna till kantelemusik och finsk/karelsk skönsång.

Kantele spelas i Ljushallen

Anders Sandkvist, Ramsjö, uppträder i karelsk dräkt

Lördagen den 28 augusti

Lördagen var en utflyktsdag så efter frukosten tog vi plats i bussen. Turen gick till Kramfors där vi svängde av mot Finnmarken. Maths Östberg skildrade historiskt de platser vi åkte förbi. Han skötte guidningen med den äran. Bl.a. nämndes att Gudmundrå Finnmark är den tredje av de socknar i nedre Ångermanland, som kan uppvisa reguljär finsk bosättning redan under 1500-talet. Till Filitjärn i Ytterlännäs socken anlände fyra finska bröder 1585 efter att 1573 ha kommit från Savolax till Härnösands marknad och därefter arbetat vid Lästa såg.

På Ytterlännäs hembygdsgård serverades kaffe och tunnbröd med getmese. Getmese är som messmör men gjort på getmjölk. Det var gott.

*Välkommen till
Ytterlännäs Hembygdsgård!*

Rundvandring på Ytterlännäs Hembydsgård

Ytterlännäs Hembydsgård

Efter att ha passerat Östergraninge kom vi så fram till Västanå i Viksjö socken. Här tog Lars-Ola Norén emot oss. Han hälsade oss välkommen till Viksjö Finnmark. Lunch serverades på Mjällå gård i Västanå. Maten bestod av motti, som tyvärr mer liknade rågmjölsgrot, och potatis. Lars-Ola tog oss sedan med på en bussrundtur på finnmarken. Västanå var platsen för den första dokumenterade bosättningen i Viksjöbygden, omnämnd redan 1584. Vid skiftet till 1600-talet utgjorde platsen ett av de tre finntorp, som då var etablerade i bygden. Det andra torpet låg på den östra dalsidan, mitt emot Västanå, och blev början till Nordanå. Det tredje låg strax söder om Viksjön ca en halvmil norr om Västanå. I början av 1600-talet beboddes torpet Wijcksiön av Oluf Larsson. Han var tydligen en välbärgad finne. Från år 1620 noteras en betydande djurbesättning: 2 hästar, 2 ston, 1 föl, 24 kor, 2 oxar, 2 stutar, 1 kviga, 6 svin, 20 får och 16 lamm. Han sådde 4 tunnor på åker och lika mycket på svedjelanden.

Under den korta bussresan, tyvärr utan stopp för avstigning (därför kunde jag inte ta några kort från bygden) färdades vi förbi platser med de finskklingande namnen Neavita, Tappela och Villola. Neavita ligger söder om Viksjön. Enligt traditionen bröts stället upp av tre systrar. Den mest omtalade var "Neavita-Kerstin" (f. ca 1703). På Neavita bor idag den familj som driver traktens mest betydande jordbruk. Det jordbrukets kreaturantal överstiger emellertid inte vad Oluf Larsson hade år 1620.

Återkomna till Västanå drack vi kaffe innan vi bekantade oss med Västanåfallets naturum. Det är en stor anläggning med många olika aktiviteter. Här finns bl.a. utställningar om det gamla järnbruket och om den finska invandringen till området under 1500- och 1600-talet. Illusoriskt kan man kliva in i ett gammalt finnpörte. En attraktion är även Sveriges näst högsta vattenfall med en fallhöjd på 90 m.

Så blev det tid att äta finsk lådmiddag och lyssna till Viksjö spelmanslag. Musiken som var mycket medryckande hämtades från både Norge, Sverige och Finland. Sedan avtackades Lars-Ola Norén och Viksjö Hembygdsförening för den här intressanta dagen.

En trätallrik med finsk låda och ett glas öl

Middagen spisas i Viksjö

Viksjö spelmanslag underhåller

Vi lyssnar till Viksjö spelmanslag

Vi intog sedan våra platser i bussen och vände kosan mot Härnösand igen. Tillbaks i Härnösand avslutades den sena kvällen med lite vickning i mindre grupp innan jag gick och lade mig.

Söndagen den 29 augusti

Efter frukosten bänkade vi oss åter i Mitthögskolans aula för en sista dag i Ångermanland. Kjell-Åke Aronsson började med att spegla skogsfinnarna i Norrland ur ett arkeologiskt perspektiv. Det handlade bl.a. om hur man med hjälp av pollenanalys kan söka rätt på gamla svedjor.

Kaffet dracks sedan i solen ute på trappan till matsalen innan Maud Wedin tog över estraden. Hon har gjort en CD-rom skiva om skogsfinnska ortnamn i södra och mellersta Norrland. På den vita duken visade hon smakprov från den.

Kaffe på trappan till Ljushallen

Konferensens föreläsningar kommer senare att skrivas ut kortfattat och delges deltagarna. Det är ett bra sätt att uppfriska minnet av vad de olika föredragshållarna hade att förtälja.

Framåt klockan elva tog Bo Hansson hand om ordförande-klubban för att styra Finnsams interna möte. Det gick undan värre eftersom det inte blev diskussion om något.

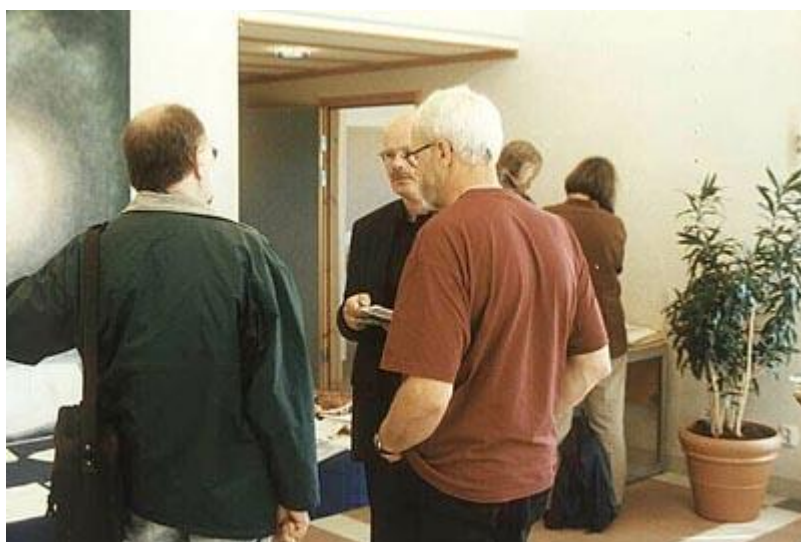
Finnsamförhandlingar pågår

Finnsammöte i Sigma

Inga-Greta Lindblom tackade så å Finnsams vägnar Maud med en skiva låtar från gränslandet mellan Sverige och Norge. Maud skall ha allt beröm för sitt energiska arbete med den här konferensen. Hon har lagt ner ett jättejobb på att få alla pusselbitar att falla på plats den här gången. Vi är alla mycket nöjda.

Maten avklarades och så skildes vi åt för att åka åt olika håll.

Konferensen avslutad på Mitthögskolan

En sista diskussion före hemresan

Jag följde med Maths Östberg till hans museum i Skräddrabo på Alfta Finnskog. Det har flyttats hit från Skålsjögården. En mängd bilder från Skandinaviens olika finnbygder finns att betrakta, liksom ett rikt referensbibliotek. Färden gick så vidare söderut tillsammans med K-G Johansson, Åke Granberg, Lars-Olof Herou och Bo Hansson. Efter hand släpptes den ena efter den andra av och jag kom åter på söndagskvällen till sommarstugan i Löa.